

Reprint Národopis lidu Československého: Moravské Slovensko. Svazek I a II. *Vydalo město Kyjov v nakladatelství Fr. Šalé – ALBERT, Kyjov 2014, 399 a 401 s.–*

V roce 2014 vydalo město Kyjov upravený reprint národopisné publikace *Moravské Slovensko* (první svazek této národopisné encyklopedie vyšel již v roce 1918, následován svazkem druhým počátkem roku 1922; již o rok později – 1923 – došlo k reedici prvního svazku). Reprintem původního vydání knihy se po téměř století vrací do rukou odborníkům i zájemcům z řad laické veřejnosti rozsáhlá publikace mapující se zvýšeným zájmem lidovou kulturu.

Moravské Slovensko se stalo díky odbornosti autorského kolektivu, zkušenostem z terénních výzkumů a vřelému vztahu k regionu hodnotnou prací a cenným zdrojem pro studium života a kultury lidu této oblasti. V době svého vzniku šlo o dílo velmi ojedinělé, s množstvím kreseb, fotografií a tabulek. Redaktorem prvního svazku byl zvolen Lubor Niederle. Ke knize přistupoval s osobním zájmem, neboť v srdci Moravského Slovenska prožil mnoho šťastných dnů svého života. Do monografie přispěl nejen předmluvami k oběma částem, ale především úvodem, ve kterém vymezil hranice zkoumané oblasti. Na knize dále spolupracovala celá řada tehdejších odborníků v oborech etnolografie, archeologie, historie, antropologie nebo pedagogiky. Většina autorů textů buď z oblasti pocházela, nebo zde mnoho let profesně působila. Použito bylo zhusta i zpráv, které redakci posílali lokální znalci kraje, především národní učitelstvo. Původní redakce se snažila jak z nových studií, tak z již vydaných materiálů sestavit co

možná úplný a věrný obraz Moravského Slovenska, jehož svéráz od počátku 20. století, zejména od velké války, začal rychle mizet. Kniha tak vznikla i kvůli obavám o možný zánik této typické lokální kultury. Místo staršího termínu „moravské Slovensko“ – na rozdíl od Slovenska uherského – se začal v literatuře pro moravskou část užívat termín Slovácko. Nicméně redakce Národopisu lidu Československého se z dobrých důvodů rozhodla v názvu této knihy zachovat i pro oblast Moravy tento starší a správnější výraz „Slovensko“, „slovenský“.

Úkolem obsáhlého díla bylo popsat stav, ve kterém se nalézal slovenský/slovácký selský lid na počátku 20. století. Hlavními podklady pro práci badatelů a autorů obou svazků byly především očitě názory a bezprostřední zkušenosti, které oni sami nabývali na Slovensku/Slovácku samém. Památky, uchované ve sbírkách veřejných i soukromých sběratelů a institucí, byly popsány ve druhém svazku.

Autoři poukazovali na fakt, že předkládané dílo nepředstavovalo vyčerpávající soupis veškerého lidového umění, přesný popis krojů, oděvů, obyčejů apod., neboť na Slovensku/Slovácku se dochovala taková rozmanitost a bohatost, že nebylo možné, aby ji jediná encyklopedie předvedla a vyčerpala. Encyklopedie *Moravské Slovensko* v každé kapitole představovala a vymezovala národopisné regiony, a to v tématech osídlení, zvyků a obyčejů, lidové architektury, lidového oděvu, hospodářského zaměstnání obyvatelstva, nářečí, života v obci a rodině a dalších.

Vydavatelem prvního svazku z roku 1918 byla *Národopisná společnost česko-slovanská*; předsevzala si vydat rozsáhlou národopisnou encyklopedii, která by se stala základním dílem o lidové kultuře na území Čech, Moravy a Slezska. Území, které mělo být v encyklopedii zkoumáno, bylo rozděleno na devět oblastí v Čechách, sedm na Moravě a čtyři na Slovensku. Právě *Moravské Slovensko* bylo prvním dvousvazkovým dílem ze zamýšlené řady knih se souhrnným názvem *Národopis lidu česko-slovanského* (dále NLČ). V rámci tohoto projektu vyšlo také v roce 1926 *České Kladsko* (2. díl NLČ), v roce 1930 část *Moravského Horácka* (3. díl NLČ) a v roce 1934 nedokončená dvousvazková kolektivní monografie *Plzeňsko* – 4. a 5. díl (sic) NLČ. Původní velkolepý záměr vydat dvacet svazků encyklopedie tedy nebyl realizován a byly vydány pouze soubory ze čtyř oblastí.

Bádání odborníků bylo v začátcích rozvoje oboru zaměřeno především na lidovou slovesnost (sběr lidových písní, pohádek a pověstí). Ke změně docházelo od 80. let 19. století, kdy se do popředí zájmu dostávalo také obydlí (lidová architektura), kroje, lidové výtvarné umění, způsob obživy nebo hospodaření. Měnily se i dosavadní představy o národopisných regionech.

Nebylo vůbec jednoduché takové dílo vytvořit. Avšak osobní zaujetí a regionální patriotismus vedl tvůrce i přes nepřítelství doby a různé další překážky k cíli. Chtěli po sobě zanechat významné dílo, probudit zájem o tuto problematiku a hlavně popsat kraj, který tuto iniciativu zasluhuje. Jako úvodní počín plánované rozsáhlé encyklopedie představuje výsledek naplnění snah generace badatelů přelomu 19. a 20. století.

Práce na knize byla ztížena tím, že připadla do dob válečných, kdy značná část odborníků byla mimo domov a zbylí přetíženi pracemi jinými. Také špatná dostupnost kvalitního křídového papíru pro reprodukci tabulek, rychle se zvyšující ceny tisku a pořízení obrazových reprodukcí, to vše bylo pro vydání knihy nepříznivé a jen s velkými potížemi docházelo k zajištění potřebných finančních fondů. Také z tohoto důvodu bylo vydání druhého svazku opožděno.

Reprintu původní publikace by se dala vytknout především skutečnost, že „editoři“, kteří nejsou nikde uvedeni (knihu a důvody k jejímu znovuvydání představuje pouze úvodní slovo starosty města Kyjova Františka Lukla), bez bližšího vysvětlení použili pro první svazek knihy druhé vydání původní publikace. To může čtenáře zbytečně mást, protože první svazek je tak datován do roku 1923, zatímco druhý jej o rok předchází. Knihy obsahují přílohou mapu – není však do knihy pevně uchycena (například formou kapsy) a může tedy vypadnout a ztratit se. Otázkou rovněž zůstává, co je přesně myšleno označením *upravený reprint*. Vydavatelé nijak nevysvětlují, zda a jak je text upraven či zda zůstal v původním znění.

Editorům, kteří se formou reprintu rozhodli vydat *Moravské Slovensko*, pro národopisný obor stěžejní publikací, se však jistě nedá upřít chvályhodná iniciativa. Zaslouží si naše uznání za znovuoživení této knihy, která bude i nadále sloužit nejen odborníkům, ale také studentům etnologie i nadšencům z řad laické veřejnosti.

Vendula Škrabalová (EÚ AV ČR, v. v. i.)